Ч. 1 (12.657). Львів, четвер 1. січня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.—
Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.



# На порозі нового року.

*Львів, 1. січня 1931.*

Звичайно з початком кожного нового року робиться підсумки втрат і досягнень за попередній рік. Роблять такі підсумки поодинокі установи, організації, роблять їх політики, держави, роблять і цілі національні організми. Преса є звичайно зеркалом тих підсумків. На її сторінках находять вони ріжнородне освітлення, буває, що й критику, чи оборону. Сторінки світової вплинової преси бувають заповнені оглядами та критичними оцінками міжнародньої політики, економічного життя і т. п.

І наша преса рікрічно старається в тому часі робити підсумки свого національного життя, але це приходиться їй з правила важко. Бо нераз уже бувало, що таке білянсування українського життя на сторінках нашої преси підпадало невмолимій безпощадности цензорського олівця. Тому то й тепер, кидаючи оком на пройдений рік нашого національного життя, мусимо бути і неповні в аналізі відносин і обережні в реєстрації та насвітлюванні фактів.

Минулий 1930 рік почався в нас як кожний інший і як на теперішні відносини — нормально. Зате на Радянській Україні наше населення зазнало на початку великих страхіть у звязку з масовою і примусовою колективізацією, яку пізніше сам Сталін осудив та стримав нагло реалізаторів колективізації у їх розгоні. Рівночасно підготовляли комуністи спішно великий політичний процес проти діячів української науки. Був це відомий процес проти Єфремова і тов. Він закінчився відомим присудом, який проголошено вечором у великодню суботу 1930 р. Ті події зробили на українське громадянство прикре враження.

В другій половині 1930 р. почались на нашій землі відомі підпали, які польські чинники приписували в цілости українським конспіративним, підпольним організаціям і за які потім обвинувачували українські політичні, легальні організації та установи, накидуючи їм моральну відповідальність за ці вчинки. Дійшло врешті до того, що на все українське населення навіщених підпалами околиць наложено кругову відповідальність за вчинки невідомих і, як показалось, не все українських законспірованих чинників. Почались у деяких місцевостях реванжі, а накінець прийшла відома „пацифікація“, що потрясла цілим нашим національним організмом та спричинила в білянсі нашого культурного, господарського і взагалі національного життя поважні втрати. 1930-тий рік минув у нас під гнітучим і болючим враженням „пацифікації“. Її наслідки будуть дуже різко унаглядюватись у новому 1931 р. І під знаком тих наслідків ми й переступаємо поріг нового року.

При кінці серпня 1930 р. розвязано польські законодатні установи, а безпосередньо потім вивезено до Берести пять наших б. послів, що досі перебувають у львівській тюрмі (з вимкою д-ра О. Когута, що вже на волі). Далі розписано нові вибори. Зложилося так, що „пацифікація“ відбувалась у часі передвиборчих підготувань, а тому й її не можна не вважати також одним із засобів виборчої підготовки. У такому передвиборчому часі було понад 20 арештованих наших бувших послів і сенаторів. Перед самими виборами опинились за залізними кратками голова УНДО д-р Д. Левицький і член президії пос. д-р Д. Левицький і секретар УНДО д-р Л. Макарушка та посол В. Кохан сидять у тюрмі досі. Не зважаючи на все повище, не зважаючи на недостачу всякої передвиборчої агітації та пропаганди наше населення витримало при виборах іспит з повним успіхом. Серед таких виїмкових обставин осягнули ми далеко більше, ніж надіялися. І це одинокий світлий момент на фоні пережитого і одиноке джерело, з якого плине для нас надія на новий 1931 рік.

Самозрозуміло, що за останніх чотири місяці 1930 р., довелось богато пережити і нашій незалежній національній пресі. Вона несла високо прапор національної гідности, виконувала чесно завдання трибуни українського вільного слова і тому не диво, що з того приводу не раз і не два зазнавала прикрощів, попадаючи в сутички з цензурою. За минулий рік пережив наш щоденник 40 конфіскат, з чого в останніх чотирьох місяцях аж 30 (контингент чисел більше ніж з цілого одного місяця). Не зважаючи на поважні втрати, що випливали з цього для видавництва, воно всеж таки робило все можливе, щоби своєчасно експедіювати нові наклади сконфіскованих чисел та задовольняти читачів і їх потреби. За минулий рік видавництво видало окремою відбиткою з фейлетонів „Діла“ книжку В. Островського п. н. „Сміх землі“, яку дістали точні передплатники „Діла“ як премію, а тепер видає окремою відбиткою друковану в фейлетонах „Діла“ повість Альфонса Доде п. н. „Маціцький“. Цю книжку дістануть у 1931 р. на премію всі передплатники, що в перших днях січня вирівнають пренумерату за минулий рік і внесуть повну належитість за січень 1931 р.

Перебувши важкі часи в останніх місяцях 1930 р. наш щоденник не може розгортати ніяких великих видавничих програм ні заповідати реформ на черговий рік. Бо програму зложити не важко, дати надмір обіцянок навіть дуже легко, але зате далеко важче виконати їх у часах, які переживаємо всі, а тим самим і наш щоденник. На порозі нового року скажемо, що постараємось давати в нашому щоденнику якнайкращий щодо якости і всесторонний інформаційний матеріял, добрі фейлетони як оригінальні так і перекладні, що появляться і в відбитках, а крім того самозрозуміло, що будемо ставити понад усе наше найважніше завдання, тобто—боронити природних прав нашого народу та стояти на сторожі його національних надбань. Віримо, що наше громадянство вповні підтримає наш щоденник як морально так і матеріяльно та належно оцінить його важку 51-літню службу своєму народові і на порозі нового 52-ого року його життя.

# В. Г. Стід про Польщу.

(Від нашого кореспондента.)

*Париж, 24. грудня 1930.*

I.

На днях мали ми щасливу нагоду — і, треба додати велику честь — перевести довшу розмову з дипльоматом одної з великих західних держав, дуже відомого імени. Як воно інакше і не могло бути, розмова торкнулася також *недавніх подій* і на подіях цих довше зупинилася; річ самозрозуміла, що не можна було про них говорити інакше, як у звязку з внутрішнім і зверхнім становищем даної держави, з оцінкою виглядів її на будучність, може вже недалеку, нарешті й з цілою великою, необнятою проблемою цієї частини Европи.

Щодо самих відомих подій, то наш співрозмовник був про їх суть, їх підклад і характер — як на чужинця гарно поінформований.

Без найменшої пересади можна сказати, що — як небажані і які болючі ті події не були, і скільки поту і терпінь вони й не коштували, — то результат їх був — бодай на зовні, за кордоном, перед опінією світа цілого — зовсім і абсолютно не той, на який рахувала і якого собі бажала одна сторона її акторів. Замість вижиданої мовчанки, в крайному випадку замість бажаного одобрення, вийшло щось просто противне, і то по обох боках океану. Вже сьогодні можна сконстатувати, що останніх кілька місяців, від вересня почінаючи, так могуче рознесли по всьому внутрішньому світі імя одної забутої провінції і справу одної галузки роздертого між сусідами народу, як цього навіть у приблизному розмірі й догадливо не зробили були навіть події, які також розпочалися були в 1. листопада 1918 року і тягнися довгими місяцями, можна сказати навіть роками..

Одним словом, результат відомої, глибоко задуманої й широко закроєної акції, був — за кордонами бодай — певне найбільшою несподіванкою з усіх, які стрінули дану республику за всіх дванацять років її історії. Так — нема найменшого сумніву! — вони з такою реклямою менше всього були числилися.

Знаючи про те, ми не занадто вже і чудувалися, що наш сторонній співрозмовець знав усе суттєве про події. Але знати щось — одна річ, а давати чомусь оцінку — інша. А нам оцінка видавалась бодай рівно важною із освідомленістю у фактах. Кидаємо питання:

— А як ви на все те дивитеся? Ваші гороскопи? Може й поради?

Відповідь після хвилинки надуми:

— Знаєте, для мене в цих справах великий авторитет містер Стід. Прочитайте, що він про ці справи тільки що написав. Мені здається, що він добре зумів зберігти рівновагу серед пропагандистичних зусиль обоїх противних сторін. Можу Вам зрештою сказати, що так як він, думають про справу трохи не всі мої товариші по карієрі, незалежно від національности...

II.

У великому льондонському двотижневикові „The Review of Reviews“ за 15. грудня (ч. 491) відомий у світі редактор і видавець *В. Г. Стід* (Wickham Henry Steed) присвятив Польщі окремий уступ, у звязку із своїм широким і всестороннім розглядом небезпечного й критичного моменту в теперішній міжнародній політиці. Під заголовком: „The Case of Poland“ читаємо там:

„Ні одній іншій країні точне й безстороннє пізнання фактів не є потрібніще ніж Польщі, і ні одна країна не має більшого інтересу виступити перед світом з непохитною справою. Польські методи репресії, палійства і інших актів саботажу, якими провинилися деякі українські групи в Східній Галичині останньої

осени, були брутальні до такої степені, що розважливі поляки перші їх жалкують і осуджують. Хочби навіть було правда, що з Берліна підмовлено і заохочувано до цих актів, то сам факт, що вони сталися, не оправдує ані польського уряду за незаспокоєння правних українських домагань, ані тієї засліплености, з якою він пішов на руку ворогам Польщі, віддаючи цілі українські повіти під карні загони („dragooning"). Засліплення було тим більше, що воно скріпило руки клеветникам Польщі, які не залишають ніякої нагоди, щоб виступити проти польського коридору і поділу Горішньої Сілезії. В справі польського коридору позиції куди сильніші ніж думає публика Західньої Европи й Америки. Польщі нічого втратити від безстороннього провірення фактів щодо коридору тай взагалі щодо Східньої Прусії. Эпначе Польща, або радше „уряд полковників", якими маршал Пілсудський мав примху себе окружити, нівечить богато симпатій, хапаючися за методи похожі на ті, якими користувався старий режім більшовицький в Росії або фашистівська диктатура в Італії".

III.

Так думає про відомі події п. Стід — сьогодні безперечно перша особистість у світі міжнародньої публіцистики. Стід, приятель пок. Едварда VII-го і Клеманса, грав — за кулісами і на сцені — велику ролю в історії Европи останніх 30—40 років. Був начальним редактором першої на весь світ ґазети, був шефом пропаганди проти осередних держав, був одним з головних акушерів Чехословаччини, і одним з великих другів польського визволення. Великим другом Польщі є він і далі; його симпатії для поляків датуються від його приятеля пок. Войтіха Дідушицького; його холод для українців пояснювався його неприхильністю до „германофільської" формації пок. М. Василька: там і джерело його — як дуже сьогодні неоправданого! — натиску на „Берлін" у наведеній статті. Та почуття справедливости, чи то пак: слушности, — equity, fair-play — стоїть у Стіда вище його симпатій чи антипатій,: про відомі події він так висловився, як ми вище читали. І зробив він це в добре зрозумілому інтересі самоїж Польщі.





Прохаю Шановну Редакцію помістити статтю Стіда і про Стіда без страху перед цензурою. Не сконфіскує, то дасть голос правді в інтересі також свойого власного народу. А сконфіскує і залишить білі пасмуги на місці статті Стіда і про Стіда, то і це кінець кінців нічого не шкодить. А ті, що стоять на засаді „чим гірше, тим ліпше", ще й будуть раді другій евентуальности.

IV.

Нарешті ще кілька слів у звязку зі сказаним:

Думаємо, що не зрадимо ні думки п. Стіда, ні його політичного змислу, коли на підставі довгих його міркувань пад „Поступом у світі", з яких ми вище вибрали тільки один коротенький виривок, тай на підставі інших його висказів, перекажемо тут ще дві-три подробиці про великого англійського громадянина в звязку з кількома сумежними питаннями і справами.

Як усі відповідальні політики міжнародньої европейської міри, так і колишній редактор „Таймсу", розуміється, знає про зобовязання — одностороннє і від ніякого обовязку відплати з українсько-галицького боку незалежне — зобовязання міжнароднього права, накинене Польщі і нею приняте в протоколі з 15. березня 1923.

Як до багато інших чільних західно-европейських діячів, розуміється, так, і до нього відсилала — і то не раз — сумної слави варшавсько-„українська" „диплиьоматія" свої посли за поблагословенням високим моральним авторитетом для відомих фантазій інтервенційних нованих на вічно повторюваних „зріканнях" одної країни... Доволі прочитати політичні публікації В. Г. Стіда і вдуматися в його політичний світогляд, щоби не мати найменшого сумніву, що він ніколи, ні на хвилинку не міг заохочувати нікого до цих „небезпечних авантюр".

Яка-то думка зрештою *вповні* покривається зі становищем *відповідальних* державних мужів теперішньої Англії і Франції...

Коли українська людність Східної Галичини має „правні", говорячи словами п. Стіда, домагання до держави, і коли їх ставить, то робить це не задля якихсь безпідставних і безглуздих маячень інтервенційних, і не на підставі якихось буцім-то високих резонів і „комбінацій" інтернаціональних, а єдино тільки на підставі своїх горожанських прав, основаних на конституції і на тих мирових договорах, з яких зродилась і на яких склалась Річпосполита.

Виконання законів і договорів не може бути умовлене ніякими відплатами, зосібна-ж не тими, які товчуться по головах ундівських політиків. Воно лежить в інтересі супокою істнуючої держави тай мирного співжиття виснажених втомлених народів.

В. П.

## З польської преси.

# Єдиний голос.

**„Роботнік" про т. зв. пацифікацію.**

Польські соціялістичні ґазети були єдиними з цілої польської щоденної преси, які застереглися проти т. зв. пацифікації, виступаючи проти принципу масової відповідальности та зазначуючи своє окремішнє становище загалом у польській національній політиці відносно українців. Однак самого змісту т. зв. пацифікаційної акції й оті соціялістичні ґазети („Роботнік", „Напшуд" і „Дзеннік Людови") не торкалися; „Роботнік" оголосив свого часу заяву, що не забірає до цієї справи голосу, не знаючи, наскільки відомости про хід „пацифікації" правдиві. Мабуть одиноким польським органом, який зайняв безоглядно ясне і недвозначне неґативне становище так до принципу масових карних експедицій як і суті діяльности таких експедицій осінню ц. р. у Східній Галичині, був варшавський журнал „Тидзень" б. віцепреміера Ста-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. СІЧНЯ 1931.

СТ. СІРОПОЛКО.

# ОГЛЯД НОВИН
## З ДИТЯЧОЇ ТА ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Здається, поволі й у нас починає прийматися звичай дарувати дітям книжки з нагоди Різдвяних і Великодніх свят. Що-ж, і це добре: бодай двічі на рік наше громадянство пригадає собі про істнування дитячої літератури та уділить дещо зі своїх коштів на придбання дітям книжок. На жаль, самий вибір книжок для подарунку дітям нерідко робиться наосліп, на основі або зовнішнього вигляду книжки, або репутації видавництва, що випустило у світ ту чи іншу книжку. Особливо так буває тоді, коли доводиться вибирати книжку з числа новин, про які ще не було голосу критики!

Отже, гадаю, не зайвим буде подати тут короткий огляд тих новин з дитячої й популярної літератури, які вийшли у світ протягом 1930 р. у нас, в Галичині. Огляд цей не претендує на повноту, бо він містить в собі лише ті видання, які надійшли до мене від авторів чи видавців для рецензії. У своїй оцінці новин дитячої й популярної літератури виходитиму від таких головних засад: 1) зовнішній вигляд дитячої книжки має бути гарний: книжка повинна мати ілюстрації, виразний шрифт, бездоганну коректу; 2) мова книжки має бути правильна, по можливости образна, літературна; 3) зміст книжки має вповні відповідати ступеню духового розвитку читача. Щодо популярної літератури, то тут можна вказати таку засаду: питання, які обговорюються в науково-популярній книжці, повинні освітлюватися правдиво, в живій і зрозумілій формі. Отже слід виминати тут чужі слова, якщо можна легко обійтися без них; коли-ж уживається яке чуже слово, то необхідно подати його пояснення. Для кращого зрозуміння матеріялу необхідно ілюструвати його малюнками, діяграмами, мапами й т. п. Почну свій огляд з видань, призначених для дітей молодшого віку.

Якби не розпиналися „педагоги" з Рад. України про шкідливість для дітей казки тому, що воно, мовляв, перекручує дійсність, утворюючи особливий „ідеальний" світ, вони не в силі перемогти дитячої природи, яка на всьому просторі земної кулі проходить певний ступінь свого духового розвитку через казку, як форму дитячої літератури.

Серед новин минулого року находимо такі видання казок: 1) збірник казок Хр. Андерсена під назвою „Свинопас-князенко" (так зветься перша казка цього збірника, 48 стор., 0.75 зол.). Збірник складається з шести казок, добре ілюстрованих. Нема чого розводити тут про цінність казок Хр. Андерсена, який придбав собі своїми казками невмируще імя серед усіх культурних народів. 2) „Казки тисяч і одної ночі". (116 стор., 1.80 зол.). Цей збірник складається з пяти ілюстрованих казок, з яких особливо змістовні „Пригоди горбатого блазна" та „Молодий суддя". На жаль, коректу переведено зле, — сила друкарських помилок, до того находимо там багато русицизмів: побіджає, не безпокійся зам. не турбуйся й т. д. Обидва ці збірники є видання „Світ Дитини". До казочної літератури можна також віднести усім знану повість Данеля Дефо „Робінзон Крузо", повну пригод героя на безлюднім острові. Ця книжка також є видання „Світ Дитини" (112 стор., 1.80 зол.).

Для дітей молодшого віку призначено ще дві книжки видання „Св. Д.", а саме, М. Козоріс-Бариляковової: „Свято матері" (24 стор., 0.60 зол.), песа, яка надається для дитячої вистави, та А. Лотоцького: „Ведмедівська попівна" (28 стор., 0.40 зол., з ілюстраціями). В цьому історичному оповіданню автор, на основі народньої пісні, описує лихий напад турків на містечко Ведмедівку за часів гетьмана П. Дорошенка та геройську смерть попівської доньки Улянки, що зі зброєю в руках виступила в бій з ворогом. Шкода, що в цій книжці знаходимо безліч друкарських помилок (вюбили зам. любили, де диво зам. не диво, словали зам. словами й т. д.).

Для дітей середнього віку призначена нова серія книжок видання М. Таранька під назвою „Популярна Бібліотека". Покищо вийшло чотири книжки цієї серії.

1) Д. Дорошенко: „По рідному краю" (156 стор., 2.50 зол.). Книжка подає дуже цікаві відомости про минувшину наших історичних місцевостей. На жаль, автор не скрізь вніс відповідні зміни до першого видання цієї книжки (1919 р.), а тому находимо тут відомости, які вже не відповідають сучасному станові річей на Рад. Україні (земство, дворянське зібрання й т. д.). Коректа книжки переведена недбало. Деякі ілюстрації — не виразні.

2) Д-р Л. Кобилянський: „Микола Лисенко" (94+II стор., 1.50 зол.). Автор докладно й цікаво зясовує життя й музично-артистичну діяльність М. Лисенка. Книжку прикрашено багатьома ілюстраціями.

3) М. Лункевич: „Життя первісного чоловіка" (148 стор., 2.50 зол.). М. Лункевич — один з найкращих російських популярізаторів. Можна вітати появу цеї книжки в перекладі на українську мову. Читач дізнається тут про житло, одяг, зброю, господарські знаряддя, вірування, звичаї і т. д. дикунів у давнину й в сучасну добу. Книжка має багато ілюстрацій. Шкода, що бракує оглаву (цю хибу помічається і в інших виданнях М. Таранька) та належної редакції перекладу: перекладчик залишив силу російських слів, як напр., заключувати подружжа, зобразити зам. уявити і т. д. Навіть сама назва книжки подана хибно, бо російське „человек" відповідає на нашій мові слову „людина".

4) А. Котович: „Микола Гоголь" (68 стор., 1.50 зол.). Автор не зумів не тільки зясувати читачеві значіння М. Гоголя, як великого письменника, але й належно схарактеризувати головніші його твори. Автор заглиблюється в такі питання, які він не в силі вирішити, а через те — пояснення цих питань набирає у нього такого недоречного характеру, що не розбереться тут і дорослий читач. Наведу два приклади. Ось як пояснює автор сміх Гоголя крізь сльози: „Гумор у Гоголевих творах змінявся нагло на траґедії під його пером, котрі й починав письменник висловлювати, не закінчивши перших (?). А тому, що Гоголь переживав їх (?) у глибині свого серця так само, як і перші, образи траґічні виходили із під пера Гоголя не менш рельєфними, як образи гумористичні. І що найголовніше: на останніх клав поет одтінок сліз, коли на перших — сторінках траґічних — накидав фон сміху". А значіння Гоголя автор вбачає в тому, що „він (Гоголь) ніколи не брехав на сторінках своїх поем — оповідань, — і в тому останньому знаходиться цілковите виправдання Гоголя-письменника".

(Докінчення буде.)

...та. Оголошено в тому органі цілу ...ій на цю тему, з яких деякі підлягли ... наслідком конфіскат сам журнал ...ходити.

...а „Роботніку“ з дня 30. грудня 1930. ...коротка передова стаття п. н. „На...“, в якій кажеться уже й про подро...их подій у нашому краю. Це покищо ...ос із цілої польської щоденної пре...ніс так рішучо справу „пацифіка...“ ...зку з українським внеском у сенаті, ...шися заглянути до змісту внеску. Пе...ту статейку в українському перекладі ...була сконфіскована):

...ршавська цензура сконфіскувала в на...ті зміст внеску українських сенаторів ...і т. зв. пацифікації Східної Галичини ... „Малопольщі“ — прим. Ред.). А про... внеску, який займає 75 сторінок ма...ого друку, дійде до відома польського ...ства і тоді — ми переконані в цьо... громадянство заарегує на т. зв. ...кацію щонайменше так само, як заре... на Берестя.

...усить це зробити. Бо те, що виявляє ...ський внесок, є **Берестям у сотному, ти...му ступені!** (підкреслення „Роботніка“ ...м. Ред.). Просто не стає слів для окрес...жаху, який проймає читача українсько...ску.

...ня соймова інтерпеляція видобула на ...йни Берестя, один відлом санації — ...чи облудно — зажадав фактів, назвиськ, ...ли би умотивувати опозиційне обвину...ня. Коли річ іде про „пацифікацію“ Сх. ...ини, то це жадання безпредметове, то...о український внесок вміщає саме фак...різвища, дати й місцевости.

...аша правиця, включно з „хадецією“, ...ла дотепер в обороні уряду, добачуючи ...цифікації“ Східної Галичини акт держав...необхідности. Якже заведеться, читаючи ...нський внесок! Заведеться так само, як ...лися ті, які „признаючи“ Берестя як по...чний акт, проте здрігається перед ним, ...моральним актом. Бо для того, що ділося ...хідній Галичині під покришкою „пацифі...ї“, нема оправдання з ніякого погляду: ...ише чисто людського, але теж державно... Навпаки: саме з державного становища ...ба признати пацифікацію, як щось просто ...дливого та цілком жахливого („potworne...“).

Є це найсумніша, найтрагічніша сторінка ...ної історії від хвилини відзискання само...йности“.

## ...поза куліс Берестя.

**...ка інформацій про б. українських послів.**

Б. посла Олександра *Вислоцького* арештува... 1. год. в ночі з 9. на 10. вересня 1930 в його ... Гаях Дітковецьких. Обставини, серед яких ...б арештовано, такі, що ми не можемо з них ...ого подати до прилюдного відома, аби не на...жувати нашого органу на конфіскату. Скаже...мо, після чого вивезено б. пос. Вислоцького ...реводив комісар поліції в супроводі 6 поліці...тів і 2 агентів цивільних. Без прощання з жін...ю, без наказу арештування, виведено його з ...ти і так ведено яких два кільометри до авта, ...им відвезено його до Бродів. У Бродах авто ...нено, після чого вивезено б. пос. Вислоцького ... Радивилів через Кремянець, Дубно, Ковель ... Берестя. В Бересті в першу чергу переведено ...ього ревізію, але так, що знову не можемо по...ти її подробиць до відома наших читачів. Те ...е дотичить побуту п. Вислоцького в берестей...ській твердині, де він сидів 4 тижні з Вітосом, 1 ...ждень з Корфантим, 4 дні з Путеком і вкінці ... тижні з Попалем. — Тепер б. пос. Вислоцький ...сидить у львівських Бриґідках разом з б. пос...лом Лішинським. По інформаціям, що їх ми о...держали, п. Вислоцького, який перебуває в тюр...мі вже майже 4 місяці, ще досі не переслухано.

Б. посол Іван *Лішинський*, арештований в ...тому самому часі, що й інші б. берестейські вяз...ні, сидів у Бересті з такими послами: сам один ...протягом 5 днів, відтак з Мастком удвійку про...тягом 3 тижнів, опісля втрійку з Мастком і Пу...теком 1 тиждень, дальше з Мастком і Керніком ...10 днів і з Баліцьким та Дзбою протягом 2 тиж...нів. Про перебування б. пос. Лішинського в Бе...ресті не можемо з подання вище мотивів теж ...нічого. У Бриґідках п. Лішинський сидить уже ...разом з п. Вислоцьким. Переслухували ...його між 5 і 12 січня ц. р.

# Чи українські справи виринуть на Раді Ліги Націй.

Варшавський „Наш Пшегльонд“ (жид.-сіоністичний щоденник), призадумуючися над порядком нарад і виглядами січневої 62-ої сесії Ради Ліги Націй, яка почнеться 19. січня та має розглянути около 30 справ, звертає увагу на голоси англійської преси в цій справі. М. ін. „Менчестер Ґардіян“ з 23. XII., обговорюючи у вступній статті справи національних меншин на найближчій сесії Ради Л. Н. згадує спеціяльно положення німецької та української націон. меншин у Польщі і домагається не лише докладного розгляду цілої тої проблеми, але висуває під адресою Ліги вимогу змінити процедуру при обмірковуванні та полагоджуванні справ, звязаних з нарушенням договорів про національні меншини. Що торкається німецької меншини в Польщі, то цієї справи не можна буде відложити, тому, що німецький уряд виступив у цій справі на підставі 12. ст. меншинових договорів. Що торкається української справи, то автор висловлює побоювання, що її можуть відложити і тому подає думку, щоб англ. представник виступив у цій справі так, як німці на осн. 12. ст. Автор звертається теж з покликом до Франції, Італії і Австрії, щоби вони зайняли на терені Ліги Націй прихильне для українців становище. А проте автор не перечить, що мабуть Польща буде мати у своїх політичних союзників оборонців свого становища.

—o—

# Вся коляда для Рідної Школи!

**Згідно з постановою всіх українських центральних установ з 3. червня 1920 р. місяць січень — це місяць „Рідної Школи“.**

**Тому вся духовна і світська інтелігенція, всі міщани, селяни й робітники гуртом та особисто, а також всі наші товариства (Читальні, Луги, Соколи), організації, кооперативи, підприємства, церковні брацтва, хори, орхестри та гурти колядників перешлють дар на коляду для „Рідної Школи“. Всі доходи з аматорських вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п., уладжуваних кимнебудь у місяці січні, йдуть виключно на „Рідну Школу“.**

**Це все виконаємо масово. Цим докажемо нашу зрілість і здисциплінованість та в ювилейному році покладемо з нагоди коляди підвалини під тривку матеріяльну підставу „Рідної Школи“ для її дальшої необхідної культурно-виховної діяльности.**

**Датки посилати на адресу: „РІДНА ШКОЛА“ — ЛЬВІВ, РИНОК 10.**

## З повиборчих містерій на Волині.

**Що каже закон, а як воно в дійсности буває.**

На підставі 102 арт. виб. ординації кожний виборець протягом двох тижнів від дня оголошення висліду виборів має право внести протест проти виборів, коли він зауважив якінебудь зловживання, що могли вплинути на вислід голосування. Такий протест подається предсідникові Окружної Виборчої Комісії, котрий повинен негайно оголосити про внесений протест в газеті „Монітор Польскі“, а також і в місцевих ґазетах, визначуючи 14-тидневий речинець для вношення закидів проти змісту протесту. Протягом тих 2-х тижнів кожному виборцеві вільно переглядати внесені протести в льокалі виборчої комісії і робити з них відписи. А по двох тижнях той протест Комісія висилає до Найвищого Суду, а відпис його до соймової канцелярії.

Так каже закон, а не так воно в дійсности буває. От в Кремянці на Волині сталося таке. Тут містилася Окружна Виборча Комісія ч. 58, на чолі котрої поставили суддю рівенського окружного суду Станислава Андрея Туровського, щоби пильнував законности і не допускав до ніяких зловживань. Дня 20. листопада після виборів відбулося публичне засідання Комісії, на котрому оголошено висліди виборів до сойму. Тому, що в цій окрузі в часі виборів допущено багато ріжного роду зловживань, дня 1. грудня вислано через пошту в Кремянці рекомендованим листом зі зворотним поквітуванням протест проти виборів в окрузі Кремянець-Дубно-Здолбуново, адресований на імя предсідника Окружної Комісії ч. 58 в Кремянці, вул. Гірна, дім Бакимера.

Наші читачі певно думають, що в такому невеликому місті, як Кремянець, пошті не трудно буде знайти предсідника Окружної Виборчої Комісії (чей-жеж то не голка, а цілий суддя) і доручити йому той рекомендований лист. І дійсно, 4. грудня автори протесту дістають офіційне повідомлення пошти, що лист той під ч. 205 доручено на подану адресу під розписку. А 6. грудня листоноша приносить назад той самий рекомендований лист з такими написами в польській мові: На адресі закреслено „Кремянець“ — написано: „Дос. Рівне, Вол.“; далі написано: „Адресат виехал до Рувнего“, потім той напис хтось закреслив. Далі напис: „Належи доренчиць по мейсцу льокальним Комісії“ (видно, ту маршруту вказав якийс начальник, може сам суддя). Нарешті останній напис: „Комісія зліквідована“ (підпис невиразний). Печатка зі штемпелем: Кшеменец, 5. XII. 30.

Хто ту Комісію зліквідував і взагалі про яку комісію тут мова — не відомо, бо протест адресовано до предсідника Комісії, а його, тобто суддю Туровського, ніхто-ж не зліквідував. Виходить, що пошта в Кремянці така справна, що доручає лист і про це повідомляє надавця, а потім від адресата знову приймає той самий небажаний для нього лист (видно, він нюхом чув, бо коперта була запечатана) і повертає надавцеві.

Така сама доля стрінула і другий протест, наданий в такий самий спосіб у Кремянці дня 3. грудня. Його повернула пошта з такими написами: „4. XII. Уставовзем доренчиць. Нє застано.“ (підпис невиразний). Далі: „4. XII. Комісія зліквідована. Пшеводнічонци виехал. (підпис невиразний, штемпель: Кшеменец, 4. XII.“).

Між тим Окружна Виборча Комісія, як сказано вище, мусіла урядувати до 18. грудня.

Виходить: були протести про зловживання при виборах, але суддя Туровський десь, мов голка, загубився, а може сховався, і... ніяких протестів нема. Очевидно — все те розбиратиме Головна Виборча Комісія і Найвищий Суд у Варшаві, куди переслано всі матеріяли про зловживання при виборах на Волині.

**Незневірений.**



## На маргінесі одного суд. рішення.

**(Уваги правника.)**

На маргінесі мотивів рішення окружного суду в Коломиї, як суду рекурсового в справі забезпечення доказу, полагодженої відмовно повітовим судом в Городенці, прошу на сторінках Вашого цінного часопису помістити отсі м. і. замітки:

Тому, що досі не появився закон, котрий би нормував приватно-правну відповідальність урядовців адміністрації на випадок нарушення ними в урядуванні обовязуючих приписів, у таких випадках пристосовуються постанови надвірного декрету з дня 14. III. 1806 р. ч. 758 зб. з. с. Декрет той каже, що перед цивільні суди не можна позивати адміністр. урядовців з причини шкід, заподіяних їх урядуванням. Практика інтерпретувала й інтерпретує, як бачу, ті постанови в цей спосіб, що виключає також в таких випадках і позви проти державного скарбу, про що декрет цей зовсім не згадує (див. оречення Найвищого Суду, поміщене в репертуарі ореч. ч. 242).

Ранда (Randa) в монографії „Schadenersatzpflicht nach österr. Rechte“ (III. вид., 1913) виказав на основі матеріялів, що редактори декрету з 1806 р. виходили з заложення, що позов за відшкодування проти державного скарбу є чимсь самозрозумілим і зовсім не думали його виключати. А потім Ружічка (Ružicka) в розвідці „Die Entschädigungsklage wegen übler obrigkeitlichen Verwaltung“ з 1912 р. в дуже переконуючих виводах боронить думки, що державний скарб може бути позиваний за шкоди, заподіяні адміністраційними урядовцями.

З правила є недопускаємий позов за відшкодування проти самого урядовця, **хіба, що урядовець цей переступив межі порученої йому влади.** Все те, розуміється, відноситься до урядовців, а не до найнижчих органів влади, т. зв. функціонарів.

## Релігійність у СРСР.

Московський Союз воюючих безбожників розіслав робітникам анкету, щоби виснити відношення робітництва до релігії. На анкету 80% робітників зачислило себе до атеїстів, решта до віруючих. „Правда" пише, що 70% цих „безбожників" всеж ходить до церкви і виконує релігійні практики й хрестять дітей. В одній фабриці 30 проц. робітників відповіло на анкету, що вірять у Бога. Багато робітників відповіло, що релігія це приватна справа кожної людини і тому не хочуть відповідати, чи вони вірять в Бога, чи ні. На Білоруси 80 проц. робітництва відповіло, що вірить в Бога. Цікаве, що аж 18 проц. членів рільничих комун, до яких належать самі комуністи, відповіло, що вони вірять в Бога.

—o—

## Троцький проти Сталіна.

Париж. АТЕ. У журналі французьких прихильників Троцького „Ля Веріте" появилась стаття Троцького, в якій він піддає гострій критиці політику Сталіна та пятилітний плян упромисловлення СРСР. Троцький твердить, що все, що більшовицька преса пише про ентузіязм робітників для пятилітки та про господарський розвиток Радянщини, є звичайною брехнею. Твердження Сталіна, що СРСР економічно перевищує Америку, на думку Троцького, може викликати хіба сміх. Троцький пише: „Найбільш характеристичною прикметою соціялізму є піднесення продукції до тієї ступені, що потреби всього населення є заспокоєні. У Радянщині в третім році пятилітки, а в 13-ім році більшовизму нема ані промислових товарів, ані їжі, ані продуктів, і тому той, хто істнуючий стан СРСР називає соціялізмом, є обманцем".

## Різдво в Москві.

„За Свободу" подає із Москви, що в день Різдва безбожники улаштували в Москві велику антирелігійну маніфестацію, при участи кількох тисяч робітників. На чолі маніфестації їхав автомобіль, на якім були великі ляльки і карикатури папи римського, єпископів, Пуанкаре і т. д. Далі ішов відділ війська з таблицями з написами: „Смерть буржуазній Европі від наших багнетів! Смерть релігії!" На Червоній Площі маніфестантів витав хор дітей „безбожників", який відспівав кантату памяти Леніна. Предсідник „Союзу Безбожників" Ярославський виголосив промову проти церкви і релігії. Відтак на леді ріки зложено велику купу церковних образів і хоругов і хрестів та все це спалено під гомін „Інтернаціоналу".

# ОСТАННІ ВІСТИ

### ПОЛЬЩА НЕ КУПУЄ АНГОЛІ.

Польські часописи повідомляють, буцімто польський уряд переговорював з португальським у справі купна португальської кольонії в Африці, Анголі. У тих переговорах посередничив жид зі Згежа Шварц і багатий маран із Лісабону, Дебарос. Марш. Пілсудський прийняв був їх обох у Лісабоні на авдієнції. Кажуть, що Польща радаб там поселити кількадесять тисяч жидів, щоби дбали про польську торговлю в Африці. Проводять тій акції польські промисловці та державні мужі, як кн. Януш Радзівіл, гр. Потоцький, Вежбіцький.

ПАТ уповажнений ствердити, що вістка про купно Анголі безпідставна. Не йдуть у цій справі ніякі переговори, ані нема заміру вести такі переговори.

### НЕ ПРИЙМАЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ ВІДЗНАК.

„Роботнік" приніс вістку, що бувш. президент Польщі Войцеховський не прийняв Хреста Незалежности і відіслав його назад. Також папський нунцій о. Мармагі не прийняв ордеру Польонія Реститута. „Курер Червони" в звязку з повищою вісткою зазначує, що про б. през. Войцеховського „Роботнік" сказав правду, та про нунція, то ні.

### ПЕРЕТЯЛА СОБІ ЖИЛИ.

У Львові при вул. Глинянській ч. 4. двадцятьчотирилітня приватна урядничка Марія Льосор перетяла собі жили на обох руках. Її господиня застала Льосорівну вже неживу. Причина самогубства така, що її 32-літній суджений залізничник Козловський не хотів оженитися з нею.

### АРЕШТУВАННЯ.

Дня 17 грудня арештували у Вибудові (пов. Бережани) дяківського кандидата Павла Мельника. Йому закидають буцімто брав участь у засіданнях УВО на полях між Вибудовом і Ценевом. Польські джерела твердять нібито збори такі відбувалися теж і в стодолі Петра Мельника, дяка у Вибудові (арештованого вже давніше). Тіж джерела твердять, буцімто Павло Мельник зізнав, що від весни 1930 р. був членом УВО а звербував його Ів. Атаманьчук із Ценева.

### ВЕНІЗЕЛЬОС У ВАРШАВІ.

Грецький премієр Венізельос приїхав у Варшаву 30 грудня рано. На двірці витав його прем. Славек із усіми міністрами й мін. Залеським. Із Венізельосом приїхав директор політичного департаменту Меляс і особистий секретар Лямброс. Дня 2. січня Венізельос буде офіціяльно в Замку. Тогож дня виїде Венізельос до Атен на Відень. „Іскра" довідується, що гостина грецького премієра у Варшаві має куртуазійний характер.

### 50 СЕЛЯН УТЕКЛО ІЗ СРСР У ПОЛЬЩУ.

ПАТ повідомляє, що на прикордоннім відтинку біля Дриси около дві години чути було в ночі 29. грудня гарматню та скорострільчу пальбу. В 2. год. в ночі на польський бік хотіло втекти богато людей. За ними гонив відділ кордонної більшовицької кінноти. Деяких із утікачів убили. Всеж таки на польський бік передісталося 50 людей. Ті селяни кажуть, що втекли з концентраційного табору в Освеї. У цьому таборі є 1000 селян. Вони довідалися, що їх на днях мають вивезти в глибину СРСР, тому розброїли сторожу, забрали зброю та нічю 26. грудня пустилися до польського кордону.

### ЗАСУД ЗЛОДІЯ І ПРОВОКАТОРА.

Дня 30. грудня відбулася у Львові розправа проти Теодора Жукова та Йос. Дериня за влом до Р. Каля у Клепарові та дир. „Феррум" Новіцького. Тоді то злодії навіть стріляли та ранили тяжко дозорця тієї фабрики Малечка. Жукова засудили на 5 літ тюрми, а його товариша Дериня на 18 місяців. Жуков відомий теж із процесу за вбивство куратора Собінського, в якім то процесі зізнавав буцімто Вербицький признався йому в келії, що вбив куратора Собінського.

### КЕРОВНИЧКА ПОЧТИ КРАЛА ДОЛЯРИ ТА ФРАНКИ.

В Адамівці (пов. Ярослав) керовничка почтової агенції Генрика Буцьова довший час крала доляри та франки, так що фальшувала підписи на переказах. Крім того касу ощадности обікрала на 450 зол. У Перемишлі відбувався процес проти тієї урядники-злодійки. Трибунал відложив розправу для відступлення актів прокураторові. бо дирекція почт повідомила, що обвинувачена вкрала ще й гроші таких переказів, про які акт обвинувачення не згадує.

### ВБИВСТВА І САМОГУБСТВА.

У Бигдощі невислідженї злочинці вбили 72-літню власницю ресторану Павл. Рільке. Бандити ввійшовши зажадали від наймички кави. Коли наймичка хотіла йти в кухню, бандити звязали її, заткали уста та вкинули в пивницю. Коли на крик наймички зійшла з І. пов. власниця ресторану, бандити вдушили її. Потім ограбили її хату й утекли. — В Лодзі Гр. Смозін застрілив у своїй хаті жінку невідомого назвища, а опісля й собі відібрав життя. Смозін мав великі гроші та жив веселим життям. У його хаті найшли флящки від горівки. — У Біль Монтіні біля Ліль у Франції шахтяр із Польщі вбив свою жінку, двоє дітей, 1- і 4-літнє, а потім і собі відібрав життя. — У Великім Добжині (опольського повіту) вбито 68-літню Юлію Колодій. Опісля вбивник підпалив хату, щоби затерти сліди. Арештували кількох підозрілих. — У хаті капітана-летуна Фабіяна в старшинськім домі в Скнилові на забаві пострілився підпор. летун Хоцей. Його відвезли до шпиталю. У Львові з мешкання при вул. Гловінського забрали до шпиталю страшно окаліченого майора польських уланів із Сх. Галичини. Назвища польські джерела не подають. У шпиталі майора зоперували.



### БАНДИТИ СПРИЧИНИЛИ ЗАЛ. КАТ.С…

У Китаї на залізничім шляху Ч… Янг-Кіянг бандити розкрутили на мості… кою шруби та спричинили катастрофу. Поїзд у повному бігу впав у ріку з вис… Досі добули 200 трупів, а 40 ранених. … ограбили з поїзду все, що лише було. … Бандити забрали зі собою около 20 л… би від них дістати окуп.



# НОВИНКИ

— **Конфіскат „Діла"** в минулому, 19… році було 40, з того 10 чисел нашого … сконфісковано до кінця серпня, а рівно 30 … протягом чотирьох останніх місяців. У 19… році цензурні умовини у Львові були дещ… ші, бо тоді було „Діло" заняте тільки 29… Тут мусимо зазначити, що ми, не спускаю… коли з ока нашого основного завдання: с… по нашим найкращим силам і нашому най… му розумінні українській справі, старалис… таки писати яко мога обережно, аби тіл… никнути просто убийчих для видавництв… фіскат. На превеликий жаль, це небага… могло, бо „Діло" вийшло цього року аж … зів з білими плямами. Це повинні мати н… широкі круги передплатників і читачів … і з новим роком вирівняти негайно не тіль… зобовязання супроти нашого органу за ми… рік, але й поспішити з передплатою за … місяці 1931-го року.

— **З хроніки ревізій та арештувань.** Дня … грудня 1930 р. перевів командант постеру… поліції в **Суховолі**, пов. Бр..ди, ревізію в … мешканні о. Льва Ващука. Шукано з протид… жавними летючками. При ревізії забрано 6 ц… зурних книжок. По ревізії арештували о. Ващ… ка і на постерунку зняли відтиски пальців, піс… чого відставили його до арешту при суді в Бро… дах. Там знова відфотографували його (з те… цею). На другий день після переслухання … дею випущено о. Ващука домів. Закидує… йому протизаконну виборчу агітацію в цер… і підбурювання проти зарядженъ влади (па… фікація).

— **Подяка.** Старшина Кружка „Рідної Школи" ім. М. Шашкевича в Станиславові почуваеть… до милого обовязку зложити цією дорого… Вп. п. інж. К. Котецькому у Львові свою щир… поляку за виголошення свого вельми цікавого… викладу п. з. „Враження з подорожі до Японії". — За Старшину Кружка: голова: **д-р Іван Волянський,** секретар: **Дмитро Макогон.** — Станиславів, 26. грудня 1930.

— **Виділ „Української Студ. Громади"** в Кракові подає до відома, що її довголітній член **Ярослав Менцінський** з Перемишщини одержав на рільничім Виділі Ягайлонського Університету диплом інженіра агрономії.

— **Відкликання „Сильвестрової Ночі" у Ма… Театрі.** „Сильвестрова Ніч" Союзу Міських Т… атрів у Львові відбудеться лише у Великому Т… атрі. У Малому Театрі з технічних причин си… вестрового представлення не буде. За білети, з… куплені до Малого Театру, каса М. Т. зверт… гроші.

— **Гайдамацькі погрози.** Під таким заголов… ком „Слово Польске" повідомляє своїх читачів, що Альбіна Вонсович із площі Більчевського у Львові зголосилась на поліції зі скаргою, що її зять Микола Вертиловський, українець, буцімто погрожував їй, що як настане Україна, то він вимордує всіх поляків, між ними і свою тещу Вонсовичеву. Теща так злякалась погрози, що аж зголосила це на поліції.

— **Коли капраль залюблений.** В однім селі під Ловічем була гучна забава, на якій між іншими забавлявся капраль 18. полку Моджев…

ський і простий рядовик, вояк Петшак. Капралеві подобалась одна дівчина, а ця дівчина чомусь більше горнулася до простого вояка Пештака і весь час танцювала з ним, бо серце не слуга і не знає що то пани. Заздрісний капраль хотів скористати із свого авторитету і дав воякові наказ лишити дівчину, щоби він міг з нею трошки потанцювати. Вояк Петшак відповів, що на забаві капраль не має права наказувати, бо як дівчина більше любить його, то тут військова субординація не обовязує. Капраль привик, щоби вояки його слухали і так розлютився, що стрілив до вояка-суперника і вбив його на місці. Тепер капраля арештували, а дівчина плаче за вояком.

— **Дав ногам знати.** В окружнім суді в Сосновці судили польського комуніста Болеслава Станка. Його судили з вільної стопи і тому поліція не охороняла обвинуваченого. Коли вже мали прочитати присуд, комуніст Станек занюхав письмо носом і незамітно підчас перерви втік зі судової салі та зник з міста без сліду. Трибунал прочитав присуд, яким цього комуніста засудили на 6 літ вязниці, але щож? Шукай вітра в полі!

— **Літаки це добра річ.** Пятьох старшин еспанського летунського корпусу брало участь у республиканській революції, а коли почули, що під ними горить земля, посідали на літаки і втікли до Португалії. Тепер еспанський уряд звернувся до португальського уряду, щоби той бодай звернув Еспанії її літаки, а летунів най уже собі приймає як політичних емігрантів.

— **На тихім Дунаю.** В Румунії недалеко Іссакчи підчас бурі затонув у Дунаю великий рибацький човен, а з ним пішло на дно 8 осіб. Окремий відділ військових піонірів добув досі з глибини тільки 5 трупів, а тіла трьох риболовців пропали без сліду. Підозрівають, що їх пожерли риби.

— **Прага стає великим містом.** Як подає „Пратер Прессе“, населення столиці ЧСР за останніх десять літ збільшилось на 24.5 відсотків, так що Прага має тепер 847.702 мешканців. Коли приріст населення цього міста поступатиме так і надалі, то в 1940 році Прага числитиме найменше мільйон населення, що поставить столицю ЧСР в ряди великих европейських міст. Цікаве ще й те, що найбільший зріст населення мають передмістя Праги, як Дейвіце, Бжевнов, а в центральних дільницях населення навіть зменшилось на 11 відсотків.



— **Ловецька пригода сина англійського короля.** Четвертий син англійського короля Юрій поїхав із братом, князем Валії, на лови. Недалеко замку Сендрінгем князь Юрій побачив лиса і гнав за ним через річку на коні. На березі річки кінь сполошився і скинув князя. Син короля упав на землю і зломив собі рамя. Він лежить тепер у лічниці, де лікарі мусять оперувати його.

— **Необережний Альохін.** Шаховий мистець Альохін, так як і кожна людина, має свої слабости: він любить курити в ліжку папіроси. На днях, перебуваючи в однім готелі в Осіяку, він закурив собі в ліжку папіроску і заснув із нею. Від папіроски займилась постіль і ціла кімната в одну мить станула в пожежі. Альохін схопився, але серед диму і полумя не міг найти ключа й відчинити двері, а заки на його крик прибігла готелева обслуга, Альохін зімлів і мі цно попарився в огні. Частина його нічної сорочки згоріла на нім. Його життю не грозить небезпека.

— **Із хроніки людських нещасть.** В Альжирі в однім домі, що стояв під високою скелею, відбувалось весілля. На нещастя якраз в той день наслідком дощів висока скеля усунулась і присипала цілий дім, так що під землею згинуло майже 40 гостей та пара новоженців.

— **Везли горілку.** Американська прогібіційна сторожа сконфіскувала знову на морі англ. корабель, яким пачкарі перевозили величезний транспорт горілки і вина, вартости 150.000 долярів. Горілку вилили в море, а 11 пачкарів арештовано.

— **Собачий тиф.** Німецька преса подає, що в Берліні запанувала невідома досі епідемія, яку називають „собачим тифом“. На що [illegible] нуло за місяць 2.000 собак.

## ВІДГУКИ ДНЯ.

### Оглянувшись...

Так нам цей рік швидко махнув, як теля хвостом біля старих воріт. Ні не оглянувся чоловік, а тут уже кінець року. Правда, це тільки кінець року по новому стилі, а за чотирнацять днів може ще світ неодному вкучитися, — але рік таки вже скінчився.

Робити підсумки з нашого цілорічного життя?! Можна!... Тільки що вони виглядалиб дуже дивовижно. За перших вісім місяців хіба якісь збори, анкети чи інші ювилеї, а за останніх чотири... Ух! Булоб що підсумовувати (це слово від „суми“, не від „суму“!). Але — підсумуй, коли в минулім році сума конфіскат виносила 40, а редактор хоче добре зачати новий рік.

Берім на загал.

На загал минулий рік був звичайним календарським роком, з такою самою скількістю днів, як кожний інший, крім переступного.Ріжнився тільки тим, що мав інакший поділ півріч. Вони поділилися місяцями досить нерівно, але дуже розумно. Перше півріча забрало собі вісім місяців — друге тільки чотири, але обидва вдоволені. Одно другому не думає відбирати чи додавати місяців, бо це тільки попсувалоб стиль.

Перше півріча було більше консервативне. „Хай так буде, як бувало!“ — казало до всіх, не виключаючи й українських інституцій.

Друге більш поступове, жадне іновацій і повне найкращих надій. Навіть така невинна річ як назва місяців не подобалась йому і тому свої місяці перехрестило: Вересень — Берестей, Жовтень — Пацифій, Листопад — Тріумфій, Грудень — Фавдень. Ніхто не знає чому і для чого. Здається просто на те, щоби була якась новість. Бож календарське півріча не є якоюсь там українською пресою, чи опозиційними польськими газетами, які люблять робити з мухи вола, коли треба щось витягнути на заграничне світло!

А з тим заграничним світлом, то справді в останнім півріччу було досить мороки.

Внадилися деякі справи в заграничну пресу, так, що вже осточортіло. Візьмеш якунебудь чужинну ґазету, а там великими буквами про це та про те. Так, немов би не мали інших країв на світі. Вчіпилися одного і торочать тай торочать. Були, щоправда, поважні (і дорогі!) заходи загатити цю повінь вісток, але зроби що з людським язиком, коли він зараз пішов млинком. Так і не загатили. Бюлетинами, комунікатами і іншими долярами запихали роти — не помогло. Треба було чекати, поки самі не змовкнуть.

Думаю, що вже не довго прийдеться ждати. В Лізі Народів, або в іншій калабані втопиться весь той гомін безслідно. Хіба якийсь кандидат на катедру від ріжних конституцій схоче порпатися за матеріялами і поцікавиться 1930 роком.

Беручи далі на загал... Чи добрий був минулий рік?

Думаю: середній, але Богу дякувати, що скінчився. Всетаки ближче до кінця кризи, як запевняє ПАТ, до кінця зими, як запевняє календар, до кінця біди, як запевняє історія і до початку емеритури... в небі, як запевняє загальне положення.

**Галактіон Чіпка.**

## Дописи.

ЖОВКІВЩИНА. *(Відібрали війтові печатку).* В селі Мокротині, жовківського повіту, начальникові громади Дмитрові Пісові відобрав член повітової ради Кулік печатку громадського уряду. Вчинив він це самовільно, без доручення Пісові якогонебудь розпорядку староства в цій справі. Як відомо, відобрати печатку війтові має право тільки староство і тому львівське воєвідство по[винно] вглянути в цю справу, тимбільше, що мешканці Мокротина бачать в цім факті насилля і переконані, що печатку відібрано Пісові тому, що згаданий війт не розбивався за заложенням в селі польської пожежної сторожі, яка там не може мати ніяких даних на іствування. Варто також зазначити, що громадська рада в Мокротині ухвалила деяку допомогу на будову українського „Народнього Дому“, що дуже не подобалось деяким членам повітової ради.

СОКАЛЬ. *(З циклю заборон. — Судові розправи. — Освітня нарада).* З усяких заборон, що впали в останніх місяцях на наше життя, найприкріше діткнула наше населення заборона давати аматорські вистави по селах. У Сокальщині такі заборони сиплються як з рога обильности: в останніх тижнях сокальське староство відмовило дозволу для 40 читалень на аматорські вистави й концерти. — Дня 13. XII. відбулася в сокальському суді розправа проти 7 селян з Пархача і Городища, обвинувачених „за нелегальне ношення зброї“. Кожного з обвинувачених засудили на 7 діб арешту. — Тогож дня відбулася розправа проти студента Івана Климова й учителя Манькута Петра, обвинувачених у приналежности до Пласту. В акті обвинувачення сказано між ін.: „Обв. Климів їздив що понеділка до Сокаля, де сходився зі своїми товаришами в домівці Т-ва „Українська Бесіда“ і там основав нелегальне т-во Пласт“. Розправу відложено на другу половину січня для доповнення доказів. — В дні 26. грудня відбулася в Сокалі нарада голов читалень „Просвіти“, що належать до сокальської філії, при участи всіх освітніх робітників на терені Сокальщини. На нараді обговорено справу відновлення нашого освітньо-культурного життя в Сокальщині і принято цілу низку постанов. *К.*

ПОЗНАНЬ. *(Своєрідна політика за ББ у православній церкві в Познані.)* Дня 7. грудня православна гарнізонова церква в Познані мала свято свого патрона, св. Миколая (перенесено з суботи на неділю). На свято це приїхав з Варшави протопресвітер [illegible] військ православних о. Василь Мартиш та були присутні на Службі Божій представники військової влади: довудца Д. О. К. ген. Даржановський з адютантом, к-р кінної бригади (теж генерал) і комендант міста, які в попередні роки чомусь не відважувалися являтись до „схізматицкей каплици“. Свято збільшувалось ще тим, що в цей день о. протопресвітер святкував свій тридцятилітній ювилей священства. Служба Божа дійсно була велична, а бідна познанська баракова церква була переповнена віруючими-військовими та цивільними, серед яких значна частина українців. Хор перевищив сам себе і співав на славу Божу, аж любо було слухати. Хором кермує талановитий диригент п. Музика (українець), в хорі співає половина українців (друга половина — москалі і просто „православні“ (читай „малороси“). Підчас обходження сфотографував „хресний ход“ наш фотограф п. Коваленко з Могильна. В цей спосіб хочу підкреслити, що українці в церкві були, бо було ще й дуже багато українців-жовнірів з Волині, двох наших старшин, що служать в польській армії, досить емігрантів, та не буде мабуть недискрецією, коли скажу, що й о. Олександер Богачів (місцевий військовий священик), а також о. протопресвітер Василь Мартиш є теж українцями. Але коли почалась проповідь, то далебі я оглядався по церкві, чи там справді на місце українців не став хто інший. О. протопресвитер застосував текст св. Письма „Да буде єдино стадо і єдин пастир“ до сучасного менту й іменував цим пастирем марш. Пілсудського та накликав послухати голосу цього пастиря, так як його слухала ціла Волинь підчас останніх виборів. А пан-отець Ол. Богачів (до речі, людина надзвичайно симпатична, ідкої доброти, як кажуть: „людина з голубиним серцем“) у своїй промові, зверненій до ген. Д-го (якого так і величав „Пане генерале!“), вбачав таким пастирем тут у Познані також самого ген. Д-го, „який як батько піклується нами“ та якому висловив подяку „не тільки від сірої жовнірської маси, але й від російської еміграції“. Де поділись ті Коваленки, Музики, Петренки і т. д. — не знаю, наче їх корова язиком злизала. Чи тому може не стало українців, що вони не зложили адреси ювилятові, як це зробили росіяни та грузини? А може українці — це така нація, якої можна й не запримітити? Річю не менше цікавою є й те, чому українці не зложили побажань ювилятові: чи тому, що вони так розпорошені, чи може тому, що ювилят так мало ними цікавиться?

*Парохіянин.*

## СПОРТ

**Україна—Львовянка.**

Змагання цих обох дружин в гаківці за мистецтво Б-кляси відбудуться в четвер 1. січня 1931 р. на „Ґданську“ (кінець вул. Листопада). Початок в год. 12. вполудне. Цими змаганнями українська гокейова дружина зачинає цьогорічні змагання за мистецтво, які, надіємось, переведе з якнайкращим успіхом.

## ✠ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

**Марія Старицька**, відома драматична артистка й учителька драматичної школи, донька бл. п. письменника Михайла Старицького й сестра Людмили Старицької-Черняхівської, померла у Києві коло 20. грудня 1930 р. В. їй П.!

## Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 29. XII. н. р.: літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·30 зол., копа яєць 10·80 зол. Ціни масла не нотовані.

## Театри.

**Великий Міський Театр:**
Середа, 31. грудня, год. 7·30 вечором „Ніч у Сан-Себастіяні".
Четвер, 1. січня, год. 3·3 попол. „Кавалерія Рустікана"; год. 7·30 веч. „Ніч у Сан Себастіяні".
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Ніч у Сан-Себастіяні".

**Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):**
Середа, 31. грудня, година 7·30 веч. „Нова подружа умова".
Четвер, 1. січня, год. 3·30 „Швейк"; год. 7·30 веч. „Нова подружа умова".
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Нова подружа умова".

**Малий міський театр:**
Середа, 31. грудня, год. 7·30 вечором „Скандал у Савої".
Четвер, 1. січня, год. 3·30 „Старша пані Сельбі" (ціни знижені); год. 7·30 веч. „Скандал у Савої".
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Скандал у Савої".

**Театр Новин** (в салі кіна „Кольосей"):
Середа, 31. грудня, год. 7·30 веч. „Гільтанська трійця", а в год. 10 веч. Сильвестрова Геґута „Не дайнося!" Виступ Гелени Міловської і Таттанського.
Четвер, 1. січня, год. 7·30 вечором „Гільтанська трійця".

## Кіна.

**АПОЛЬО:** Звукова фільма „Капітан Крес" (Джон Берімур).
**ГЕЛІОС:** Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).
**КАРУСЕЛЬКА:** Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).
**ОАЗА:** Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Льойд).
**ПАН:** Останній роман (Ів. Петрович).
**ПАЛЯС:** Звукова фільма: „Король джезу".
**ПАСАЖ:** „Смертельна їзда цирковця" та додатки.
**ПРОМІНЬ:** Вічне кохання", „Мертвий крик".
**ФАТАМОРГАНА:** „Гадька".
**ХИМЕРА:** Порвані струни (Франческа Бертіні).
**СТИЛЕВЕ:** Гробниця кохання. Христя, дісникіяна (Лія Мара).
**УПІХА:** „Загибіль зі Сходу".

## Програма радіо.

**Середа 31. XII. 1930.**

**Варшава** (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·45 Скрипкове сольо Лепо Лаврідя. **Братислава** (278,8) 12·30 Радіооркестра. **Копенгаген** (281) 15·30 Концерт. **Берлін** (419) 16·10 Капеля Зонтага. **Харків** (426) 20·00 Новорічний вечір. **Стокгольм** (435,8) 19·30 Скандинавська програма. **Рим** (441,2) 12·45 Концерт. **Прага** (486,2) 20·00 „Швейк". **Відень** (516,3) 12·00 Концерт. **Рига** (524,5) 21·45 Новорічна ревія. **Будапешт** (550,5) 17·35, Солісти. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

**Четвер 1. І. 1931.**

**Варшава** (1411,7) 10·15 Богосдуження з Познаня. **Гельсінгфорс** (221,4) 12·00 Богосдуження. **Льондон** (261,3) 15·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16·00 Концерт. **Харків** (426) 16·00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 15·30 Музика. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 12·00 Дзвони. **Відень** (516,3) 16·30 Твори Штравса. **Будапешт** (550,5) 20·40 Циганська музика. **Москва** (1481) 18·00 Концерт для села.

**Пятниця 2. І. 1930.**

**Варшава** (1411,7) 17·45 Легка музика. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Тріо Бетовена. **Братислава** (278,8) 18·40 Мадярська авдиція. **Льондон** (356,3) 13·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16·30 Капеля Валіса. **Харків** (426) 16·00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 21·40 Солісти **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Талін** (401) 19·05 Радіоорхестра й арфа (Богданівська).

## ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

**ПОЗІР! Львівські члени „Учительської Громади"** платять, евентуально вирівнують свої вкладки на збіркові листи в своїх заведеннях або в Книгарні „Рідної Школи". 1193

**Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.** 1165
Угнів:
1. І. „Меді".
2. І. „Церковна миш".
3. І. „Циганка Аза".
4. І. „Ой не ходи Грицю".
Дня 5. І. 1931 р. переїздить театр на кілька днів до Сокаля.

**Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича.** 1096
Поморяни:
1. І. „Ганок Венери".
2. І. „Хмара".
Озірна:
3. І. „Ганок Венери".
7. І. „Хмара".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Воскресения".
Тернопіль:
4. І. **Відкриття сезону.** „Ой не ходи Грицю".
5. І. **Бенефіс Дружини.** „Плач Ізраїля".
10. І. „Циганка Аза".
11. І. „Хмара".
Струсів:
7. І. „Воскресения".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Плач Ізраїля".
Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі.

## ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає



## ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає



За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.